

UNIVERZITA KARLOVA

Pedagogická fakulta

Zápis o části státní závěrečné zkoušky Obhajoba bakalářské práce

Akademický rok: 2019/2020

Jméno a příjmení studenta: Ondřej Schmid
Rok narození: 1994
Identifikační číslo studenta: 37733473

Typ studijního programu: bakalářský
Studijní program: Specializace v pedagogice
Studijní obor: Český jazyk se zaměřením na vzdělávání — Dějepis se zaměřením na vzdělávání

Identifikační čísla studia: 508975

Název práce: "Pražská kavárna" jako lingvistické téma
Pracoviště práce: Katedra českého jazyka (41-KCJ)
Jazyk práce: čeština
Jazyk obhajoby: čeština
Vedoucí: doc. PhDr. Martina Šmejkalová, Ph.D.
Oponent(i): PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D.

Datum obhajoby: 04.06.2020 **Místo obhajoby:** Praha
Hlasování komise: Počet hlasů pro hodnocení: výborně - 3x; velmi dobře: 1x; dobře: 0x; neprospěl/a: 0x

Průběh obhajoby: Oponent na začátek obhajoby upozornil na svoji chybu v posudku na práci: Práce JE v souladu se zásadami citační etiky.

Student prezentoval svoji práci. Hlavním cílem byla lingvistická charakteristika lexému "pražská kavárna", na jejímž základě najde přechod mezi doslovným významem a přeneseným. Druhým cílem byla analýza v diskurzu sociálních sítích, třetím zkoumání lexikálního paradigmatu, jehož je součástí - v porovnání s dalšími jednotkami (celkem osm). Metody byly především kvalitativní, méně kvantitativní (korpus). Využíval databázi neomat, heslářů a vybrané subkorpusy, výkladové slovníky a disertační práci M. Liškové. Materiálovou základnu pro splnění druhého cíle posloužily vybrané skupiny na FB a twitterové profily čtyř osobností politického života. Následně autor odůvodnil metodologii a podrobně prezentoval závěry.

Otázky vedoucí:
Prosím o vysvětlení, jak teoretické poznání (např. analýza diskursu) souvisí s empirickou analýzou textu.
Prosím, aby se bakalant vyjádřil k připomínkám v posudku.

Reakce autora:
Autor stručně charakterizoval souvislosti, na analyzovanou jednotku se pokusil analyzovat v širších dobových i lexikálních souvislostech.

Otázky oponenta:

Proč se autor vyhýbá použití termínu lexikální jednotka, pokud mluví o pražské kavárně? Termín je vhodnější než lexém. Prosim o zdůvodnění.

Přístupů kognitivní lingvistiky k analýze materiálu je mnoho. Autor si vybral dle teoretické části (s. 25) zaměření na jazykový obraz světa. Jaké je tedy jeho pojetí jazykového obrazu světa v práci? Jaký je podle něj vztah lingvistiky diskurzu a jazykového obrazu světa?

Ve vztahu k předchozí odpovědi prosím, aby bakalář vysvětlil, zda či v jakém pojetí jde v kapitole Jazykový obraz nepřítele skutečně o to, co slibuje nadpis.

Co pro užití a smysl výrazu pražská kavárna měl přinést slovtvorný rozbor? Proč k němu autor využívá lexikografický popis? Proč tvrdí, že v současnosti je platný pouze výklad v SSC? Co to vůbec znamená, že výklad je „platný“?

Na s. 36 uvádí autor příklady na první užití spojení pražská kavárna, ovšem všechny příklady jsou pouze lokalizační, doslovné, nikoliv metaforizované.

Není třeba hledat nepřímé spojení lump x lumpen-, lumpenkavárna jednoznačně navazuje na jednotky, jako je Marxův uvedený lumpenproletariát. Roli při utváření slova může hrát potom snaha o ironizaci, ale také význam slovesa lumpen v němčině (flámovat, kalit, hýřit...). Funguje to tedy rétoricky jako depreciativní označení protivníka s různými dalšími konotacemi, které ovšem začalo fungovat v jazyce a společnosti nezáměrně jinak, ale v souladu i s jinými (historicky doloženými) jednotkami.

Prosim o vysvětlení, jak autor chápe sebeironii.

K typu havloid – je pravda, že morfém –oid je výrazně vázán na odbornou sféru, nicméně se již delší dobu objevuje i ve významu negativním a neterrminologickém (srov. i Šimandlův slovník afixů). Zemanovec není v původním významu pouze člen strany, ale obecně příznivec (Miloše) Zemana (v tomto významu se dá lexém najít i v Nových slovech v češtině a v neologických studiích z doby před vznikem strany Zemanovci).

Jsem trochu na pochybách, zda skutečně analýza synonymních pojmenování dala dostatečné množství informací pro poznání výrazu pražská kavárna.

Nepřečeňoval bych vliv němčiny na vznik kompozitních pojmenování – lepšočlověk je v podstatě modelově utvořen na základě atributivního syntagmatu, které lze automatizovaně vytvořit kdykoliv – srov. i výraz slušočlověk, proto bych nutně nehledal za jeho vznikem cizí vlivy.

Proč autor nevyužívá ve své práci termínu konotace nebo konotační význam? Srov. studijní literatura z lexikologie.

Reakce autora:

Autor v první verzi práce termín konotace používal, ale potom se obrátil spíše ke kolokabilitě. (proběhla diskuse o konotacích)

Jazykový obraz světa chápe autor tak, jak se lexém v daném kontextu používá.

Užití termínu lexém vychází z užívání F. Čermáka (Lexikon a sémantika).

Jazykový obraz světa chápe v souladu s Gazdou.

K dalším připomínkám se autor průběžně snažil vyjadřovat v průběhu debaty.

Doc. Adam položil otázku na lexikografickou definici - zda v ní musí být Miloš Zeman a zda negativní vztah se projevuje k M. Zemanovi, zda to není obráceně.

M. Zeman se podle autora jeví pro vymezení jako podstatný, vztah je zjevně oboustranný.

Výsledek obhajoby: výborně (1)

Předseda komise: PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D.

Členové komise: doc. Mgr. Robert Adam, Ph.D.

PhDr. Pavel Sojka, Ph.D.

doc. PhDr. Martina Šmejkalová, Ph.D.